

Klasy i konsorcja

1) Problemy dotyczące całej spółdzielczości jej i uwarunkowań są następujące.

Specjalna ustawa dotycząca prawa spółdzielczego z 1990 roku, 20 lat transformacji ustrojowej i przyzwyczajenia mentalne funkcjonowania w warunkach „odgórnnej” PRL-owskiej spółdzielczości z „nadania” - doprowadziły do stanu dezintegracji spółdzielczości większego niż w każdym z trzech zaborów przed pierwszą wojną światową oraz do zniszczenia znacznej części majątku spółdzielczego, będącego dorobkiem wielu pokoleń spółdzielców. Obecnie **mamy w Polsce 61 związków spółdzielczych, w tym 15 o charakterze krajowym**, w zdecydowanej większości o charakterze rewizyjno-instruktażowym. Natomiast dla porównania **w 1918 r. po rozbiorach, istniało 20 nadrzędnych organizacji spółdzielczych** działających bądź jako branżowe związki rewizyjne, bądź jako wyłącznie centrale gospodarcze (finansowe i handlowe). W wyniku konsolidacji tuż **przed II Wojną Światową pozostało zaledwie 9 związków**. Dużym problemem jest obecnie brak — z niewielkimi wyjątkami — związków gospodarczych oraz generalnie brak integracji, nowej kadry, mobilności i koncepcji dalszego rozwoju na poziomie spółdzielni, regionu i związków krajowych. Brak związków o charakterze gospodarczym wynika z zakazu ustawowego prowadzenia działalności gospodarczej przez istniejące związki spółdzielcze o charakterze rewizyjnym, instruktażowym i doradczym.

Nastąpiło zapomnienie i regres idei spółdzielczej w społeczeństwie, a spółdzielczość jest postrzegana przez pryzmat „etykiety” „kołchozów” po PRL-u lub wąskich grup interesów jak np. w części miejskich spółdzielni mieszkaniowych. Także w wielu przypadkach spółdzielnie wiejskie zachowując swój dotychczasowy status formalno-prawny przekształciły się de facto z powszechnych masowych spółdzielni użytkowników w spółki wąskich grup interesów.[\[1\]](#) Kolejnym problemem w spółdzielczości jest proces odchodzenia od współpracy na rzecz rywalizacji, jak ma to miejsce na wolnym rynku, zarówno między członkami i pracownikami, jak i spółdzielniami oraz ich związkami. Nastąpiło także w wielu przypad-

kach rozluźnienie, a nawet zerwanie więzów z lokalną społecznością, w której spółdzielnia działa.

Proponowane rozwiązania:

(1) Klastry[\[1\]](#) są to M.E. Portera „*geograficzne koncentracje powiązanych ze sobą przedsiębiorstw, wyspecjalizowanych dostawców, usługodawców, przedsiębiorstw w powiązanych gałęziach przemysłu oraz instytucji stowarzyszonych (np. uniwersytetów, agencji standaryzacji oraz stowarzyszeń handlowych) w szczególnych obszarach, które konkurują, ale również współpracują*” . Klastry ze względu na dogodne warunki dofinansowania funduszami europejskimi skupiają podmioty jednej branży i z otoczenia współpracującego z daną branżą w regionie. Dopiero klastry regionalne mogą tworzyć ugrupowania gospodarcze w skali kraju w ramach danej branży.

A więc klastry są to na ogół branżowe organizacje gospodarcze, podobne do dwuramiennych (bardziej gospodarczych niż lustracyjno-doradczych) związków spółdzielczych przed transformacją, tylko w nowoczesnym wydaniu bardziej współpracujące z ośrodkami naukowymi, badawczo-wdrożeniowymi i samorządami terytorialnymi, z racji uzyskiwanych wspólnie dotacji.

Dzięki klastrowi spółdzielnie danej branży mogą znacznie łatwiej:

- tworzyć grupy robocze w obszarach zdefiniowanych przez samych zainteresowanych
- budować wewnętrzne konsorcja w celu realizacji wyznaczonych celów
- budować własne platformy zakupowe i tworzyć reprezentację krajową i zagraniczną
- implementować nowoczesne technologie
- tworzyć nowe produkty

- uzyskać dostęp do środków w ramach RPO, PO IG, PO KL oraz innych programów pomocowych.

Klasy, jako sieć wzajemnych powiązań branżowych – regionalnych lub ponadregionalnych, stanowią dobre rozwiązanie dla przeciwdziałania monopolizowaniu rynku przez zagraniczne korporacje i mogą stanowić bazę dla budowania nowych marek lub grup spółdzielni. Przykładem krajowym funkcjonującym według zasad klastra i odnoszącym sukcesy w walce z zagraniczną konkurencją jest Ogólnopolska Spółdzielnia Turystyczna „Gromada”.

(2) Regionalne i ogólnopolskie konsorcja międzybranżowe i międzywspólnotowe – tworzone przez spółdzielnie różnych branż i inne przedsiębiorstwa z własnością wspólnotową lub samorządu terytorialnego w celu zagospodarowania całego lub części łańcucha przetwórczego np. w zakresie żywności, także ekologicznej: „*od pola do stołu*”, w branży budowlanej, łączące np. branże turystyczną z żywnościową, czy budowlaną. **Obok dużej siły konkurencyjnej takich ugrupowań gospodarczych, rzadko dostrzeganym cennym walorem jest zamknięcie obiegu pieniądza w kręgu dobrze zorganizowanego konsorcjum i dużo większa stabilizacja zatrudnienia jak, np. w hiszpańskim konglomeracie spółdzielczym Mondragon.** Poprzez działanie w ramach grupy, w której wytwórcy czy usługodawcy stają się jednocześnie odbiorcami towarów i usług wytworzonych lub oferowanych przez innych członków grupy, zapewniają sobie i innym stabilność finansową i minimalizują ryzyko działania na rynku konkurencyjnym. **Konstruowanie tego typu przedsięwzięć wymaga jednak radykalnej zmiany świadomości społecznej spółdzielców i kadry zarządzającej.**

2) Problemy dotyczące spółdzielczej infrastruktury finansowej i jej uwarunkowań – są, m.in., następujące:

- rozszerzające się zubożenie spowodowane brakiem finansowo opłacalnych miejsc pracy

- powszechne dążenie do zysku finansowego z pominięciem realnych korzyści społecznych
- coraz powszechniej stosowane zasady prywatyzacji zysków i uspołeczniania kosztów
- możliwość rozwoju realnego, szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw, jedynie za cenę wysoko oprocentowanego kredytu, zaciąganego tylko w bankach komercyjnych
- brak możliwości gwarancji kredytowych majątkiem wspólnotowej firmy, jak to ma miejsce przy zaciąganiu przez nią kredytów na warunkach komercyjnych
- obecność w naszym społeczeństwie dużych rezerw realnych, ludzkich, organizacyjnych, technologicznych i materiałowych, sparaliżowanych niedostatkami taniego kredytu
- możliwość kreowania przez banki kredytu na zasadzie cząstkowego – jedynie około 10% pokrycia go krajową walutą.

Proponowane rozwiązanie

Projekt utworzenia *Spółdzielczego Inwestycyjnego Banku Gospodarczego Przedsiębiorstw Wspólnotowych* (to jest spółdzielni, spółek pracowniczych, akcjonariatu pracowniczego i obywatelskiego) działającego na zasadach niekomercyjnych, zobowiązanego statutowo do udzielania nisko oprocentowanego kredytu na działania gospodarcze jego członkowskich Przedsiębiorstw Wspólnotowych. Bank udzielający także kredytu pracowniczemu wykupom przedsiębiorstw powinien korzystać ze zwolnienia podatkowego, jeśli wypracowane nadwyżki przeznaczy na niepodzielne rezerwy.^[2]

[1] inne określenia to: *grono, wiązka przemysłowa lub handlowa, lokalny system produkcyjny, biegun kompetencji +, networki (partnerstwo sieciowe)*

[2] Stanowisko Ogólnopolskiej Konferencji pt. *Spółdzielczość i akcjonariat pracowniczy jako elementy bezpieczeństwa społecznego i trwałego rozwoju*, zorganizowanej 12 października 2009 roku w Warszawie przez Krajową Radę Spółdzielczą i Polskie Lobby Przemysłowe im. Eugeniusza Kwiatkowskiego przesłane do 30 Przedstawicieli Najwyższych Władz Rzeczypospolitej Polskiej.

